

Inna Torbek otsib juuri

TOIVO RÄÄGEL

Krimmis Simferopoli ja Jevpatooria lähedal asuva Beregovoje küla elanik Inna Torbek on kuni 8. novembrini Eestis tuttavatel külas. Eesti juurtega Torbekile on see esimene külaskäik esivanemate maale.

Eestis on Torbek käinud Tallinnas, Raplas ja Läänemaal. Ta külastab inimesi, keda on enda juures majutanud. Kõige rohkem on talle meeldinud Viimsi kalurimuuseum ja Rocca al Mare vabaõhumuuseum. Ajalugu meeldib talle rohkem, kuna moodsad asjad on kõikjal ühtemoodi. Rõõm oli tõdeda, et mõni muuseumis olev tööriist on veel nende kodukülas käibel. Siia tulles ta natuke kartis, aga kohapeal tunneb ta ennast väga hästi. Inimesed on lahked ja sõidutavad teda igale poole. Eriti meeldib talle ööbida taludes, kus mets on ukse taga. Eesti ilm teda ei kohuta, kuna mereäärses Beregovojes on talviti külm, niiske ja tuuline. Ka siinsed toidud maitsevad talle väga, eriti Kalevi kommid. Üle kõige armastab ta šokolaadikommi "Tallinn" ja Eestis tehtud sprotte. Krimmis saab ka musta leiba osta, kuid sinne valik on suurem, kiidab Torbek.

Külaskäik sai teoks tänu mitmele sponsorile. Kui arvestada, et Musta mere ääres

ära lõigati, on elu Ukrainas hakanud tasapisi edenema. Praegu saab rahavahetuspunktis ühe grivna eest 2,6 Eesti krooni.

Turism on tasuv

Momendil on Torbek koduperenaine, kes teenib elatist suvise turistide majutusega. Ööpäev kodumajutusega maksab 20-26 krooni. Selle raha eest saab ööbida ja ise endale pliidi peal süüa teha. Kehtib põhimõte: mida lähemal merele, seda kallim hind.

Lisaks on Torbekite peres lehm, mõni siga ja haned. Kevadel, kui rohi on mahlane, lüpsab lehm kuni 18 liitrit, põuasel suvel langeb päevatoodang 8-11 liitrini. Kuna tänavune suvi oli põuane, pidi pere ostma talveheina hinnaga 1 kg = 1 kr. Seetõttu ei ole väikeloomapidamine sealkandis enam rentaabel. Kuna inimesed tahavad praegu suvise põua tõttu massiliselt loomapidamist lõpetada, on liha kokkuostjad lasknud hinna alla. Kui suvel maksti sea eluskaalu

sevad taie vaga, eriti kaievi kommid. Üle kõige armastab ta šokolaadikomme "Tallinn" ja Eestis tehtud sprotte. Krimmis saab ka musta leiba osta, kuid sinne valik on suurem, kiidab Torbek.

Külaskäik sai teoks tänu mitmele sponsorile. Kui arvestada, et Musta mere ääres sanatooriumis töötavad naised teenivad kuus 180-240 grivnat (alla 600 krooni), on siiasõit tõeline majanduslik katsumus. Selle taskurahaga, mis ta endaga kaasa töö, oleks ta saanud Ukrainas rahulikult 2 kuud ära elada. Eestis kulub sama summa vähem kui kahe nädalaga. Kõige rohkem üllatasidki teda siinsed hinnad. Mõelge ise, kui Ukrainas saab pude li viina 20-25, sigaretid Priima 1,5 ja liitri bensiooni vähem kui 5 krooniga kätte. Rõõm oli kuulda, et pärast 1995. aasta rahareformi, mil grivnal mitmed nullid tagant

pidi pere ostma talveheina hinnaga 1 kg = 1 kr. Seetõttu ei ole väkeloomapidamine seal kandis enam rentaabel. Kuna inimesed tahavad praegu suvise põua tõttu massiliselt loomapidamist lõpetada, on liha kokkuostjad lasknud hinna alla. Kui suvel maksti sea eluskaalu kilo eest 6-6.50 grivnat, siis nüüd vaid 4 (10.40 kr/kg). Torbeki jutu järgi on Ukrainas praegu kõige rentaablim kasvatada kõvateralist nisu.

Kuna üleminekuaegadel veiniproduktide kiratses, hävisid paljud viinamarjaistandused. Nende taastamine on kolossaalne töö. Suvega võrreldes on kütus tänaseks kalinenud 15%, mis samuti pärsib põllumajanduslikku ettevõtlust.

Eestist ei leidnud Torbek endale täiendavat äriideed. Tema arvates on Beregovojes ainuvõimalik äri turism. Kui mujal Musta mere ääres on

Inna Torbek toimetuse vestluringis.

PEETER MÜRGI foto

vesi 12° soe, siis nende küla juures juba 22°. Kuna 2001. aastal tähistati suure meediakäraga küla 140. aastapäeva, on neid hakanud külastama ka eestlased. Tänavu suvitas nende juures 18 Merimetsa kooli õpilast, tuleval aastal tahaks siia tulla juba 48 õpilast. Merimetsa kooli direktoril tekkis isegi

idee ehitada nende külla suvine pansionaat. Üks lastevanematest on arhitekt, kes tegi tasuta joonised. Kahjuks keelati nende kandis maa-müük ära. Sellegipoolest loodetakse märtsis küla territooriumil maja vundament valmis teha. Torbeki arvates saaks tema 12aastane poeg Eesti lastega sedasi suheldes

eesti keele selgeks. Nende koolis eesti keelt ei õpetata. Torbekiga oli Nädalise toimetuses kaasas Aare Hindremäe Lau külast, kelle juures Torbek mõned päevad peatub. Hindremäe on sel aastal kahel korral Krimmis käinud. Talunik Hindremäele Must meri meeldib, kuid elu on Krimmis nagu meil

kümmekond aastat tagasi. Riigipoe müüja ei tee sinust väljagi, kui poodi lähed. Erapoodides on teenindustase parem. Eestlase jaoks on Krimmis mõned toredad asjad säilinud, nagu ehtsalt kääritatud vaadikali. Samuti on hinnad meie mõistes odavad.

Vilde Krimmis ehk Krimm Vildes

MARJU VAHTRIK

Sel suvel alustas Vilde-Tammsaare muuseumi juures tegevust Vilde klubi. Selle ettevõtmisi juhivad muuseumi uus direktor Livia Viitol ning Toomas Raudam. Klubi üritustel osalevad kirjandusimehed, keda huvitab Vildega seonduv.

Vilde nim. Juuru gümnaasiumi õpilased-õpetajad osalesid samuti oktoobrikuus klubi üritusel. Selle teemaks oli "Vilde Krimmis ehk Krimm Vildes". Kuulati kolme huvitavat ettekannet.

Prof. Ott Kurs rääkis Krimmi rahvastiku ajaloost. Krimmi on asustanud aegade jooksul paljud rahvad, nt taurid, kimmerlased, sküüdid, kreeklased, roomlased, goodid, hunnid, itaallased, mongolid jt. 1443. a moodustus Krimmi khaaniriik, 1475. a vallutas Krimmi Türgi. 1774. aastast läks Krimm Venemaa alla. Nõukogude võim kehtestati seal 1917-1918. Kodusõja ajal vallutasid Krimmi algul Saksa, seejärel Briti ja Prantsuse väed. 1921. a moodustati Krimmi ANSV. 1941-1944

valitsesid Krimmi sakslased. Nõukogude võimu taastamise järel küüditati mais 1944 kõik tatarlased peamiselt Kesk-Aasiasse. Kui kaukaaslased said juba 12 aasta pärast koju, siis päriskrimlased lubati kodumaale alles aastal 1987.

Päriskrimlasi oli juba 1897. a alla 50%, 1920. a olid nad selges vähemuses ning 1939. a 20%. Tänapäeval moodustavad nad 12% rahvastikust. Eestlasi on praegu Krimmi autonoomses vabariigis 612 ja Sevastopoolis (ei kuulu Krimmi vabariiki) 62.

Muuseumi direktorilt Livia Viitolilt said kuulajad ammendava vastuse küsimusele, kui palju on Vildel romaanis "Prohvet Maltsvet" dokumentaalset materjali ja kui palju ilukirjanduslikku omaloomingut. Paljud kriitikud on eri aegadel püüdnud seda romaani kirjanduslikult analüüsida. Kriteeriumid ja hinnangud on olnud väga erinevad. Arvatavasti tulenevad kriitilised hinnangud ka kirjutamise kiirusest, sest Vilde kirjutas selle oma sõnul "Tuljaku" taktis.

Kolmas esineja oli Piret

Laidroo, noor energiline käsitööõpetaja, kes korraldab ekskursioone krimmieestlaste juurde. Idee Krimmi sõita tekkis tal Rakveres Kunderi seltsis töötades. Esimene reis oli nagu kannatuste rada, ette tuli nii olmelisi kui ka elulisi takistusi. Nüüdseks on tal seljataga 10 reisi. Külas on käidud Krasnodarkas ning Aleksandrovkas. Piretile tundus, et võrreldes ajaga, mil Eduard Vilde Krasnodarkas käis, pole seal eriti midagi muutunud. Tugevad tuuled ja põhjatu pori võtavad ikka sügisel

vastu. "Miks nad oma elu elamisväärsmaks ei muuda?" küsinud üks rootslane. Piret ei osanud välismaalasele vastata - niivõrd erinev on sealse eestlase arusaam muutustest ja tulevikust. "Ma tahan sinna ikka ja jälle tagasi!" sõnab Piret unistavalt. Sealset eestlased oma lahke ning südamliku loomuga ootavad teda külla. "Sealset elu ja inimesi peab oma silmaga vaatama," lõpetas ta. Varsti sõidabki Piret Laidroo uuesti Krasnodarkasse pulma, mis kestab seal kaua.